

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ДИСКУРС ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ

Естетичне виховання закладає в дитячому віці основоположні цінності, які в майбутньому визначатимуть життєву позицію і стратегію поведінки дорослої людини. Тому естетичне виховання - це водночас виховання етичне, моральне, громадянське, патріотичне. Шляхом залучення школярів до світу мистецтва воно розвиває ціннісне сприймання, виховує почуття, здатність до рефлексії, діалогу (міжособистісного і міжкультурного), розширює світоглядні межі. Завдяки цьому багатоаспектному впливу збагачується духовний світ учнів, підвищується рівень їхньої загальної культури.

Реалізація головної мети естетичного виховання – особистісного становлення школярів, можлива за умови такої організації навчального процесу, коли він набуває характеру естетичної діяльності. Вона реалізується на уроках та в позаурочних заходах, принаймні, на двох рівнях. Перший, базовий рівень – сам процес оволодіння новими знаннями і вміннями, який здійснюється за допомогою вчителя – провідника цих знань. Другий рівень естетичної діяльності – вищий, сутнісний. Це переживання естетичного почуття, яке відбувається у процесі сприймання творів мистецтва або власної мистецької творчості.

Естетичне почуття виникає на основі емоційного відгуку, що має особистісний характер і дозволяє інтеріоризувати зміст художнього твору. Завдяки ньому встановлюється контакт між суб'єктом та об'єктом сприймання. Естетичне почуття поширюється далеко за межі спілкування людини з мистецтвом. Воно може торкатися будь-яких життєвих явищ: природи, предметного середовища, інших людей; породжує відчуття єдності з навколишнім світом. Естетично чутлива людина здатна поставити себе на місце

іншої, перейнятися її переживаннями, як власними. «Міра розвиненості естетичного почуття справляє істотний вплив на характер і якість суспільної діяльності людини. Найвиразніше це виявляється в потязі до краси, довершеності, гармонії. Саме як сутнісна характеристика особи естетичне почуття накладає відбиток на будь-який прояв діяльності та духовного переживання людини. Воно не тільки забезпечує гармонізацію зовнішнього світу через діяльність, а й збагачує, робить багатоманітними внутрішній світ людини, її духовні потяги» [1, С. 58].

Суттєву особливість естетичної діяльності становить її творчий характер. У творчій діяльності беруть участь всі механізми психіки людини, серед яких особливе значення належить уяві. Саме уява дозволяє вийти за межі звичної реальності, по-новому подивитися на світ. Творча уява сприяє формуванню особистісних якостей, самостійного мислення, виробленню власних позицій у ставленні як до мистецтва, так і до життя в цілому. Більше того, розвинена уява передбачає динаміку думок та почуттів, здатність до саморозвитку, вдосконалення духовної та інтелектуальної сфери.

Пріоритетність виховної місії мистецьких дисциплін потребує такого спілкування між педагогом та учнями, яке б сприяло духовному контакту, розвитку почуттєво-емоційної сфери. Саме духовне спілкування активізує становлення в молодій людині духовних цінностей: позитивного ставлення до світу, людей, самої себе, уявлень про добро і зло, щастя, сенс життя та ін. Забезпечення такого спілкування (яке здійснюється також на рівні реципієнт – художній твір) передбачається як основний методологічний принцип у викладанні мистецтва, адже «мета художника – не повідомляти якісь істини читачеві, глядачеві, слухачеві й не намагатися повчати його, а зав'язувати з ним уявне спілкування й тим самим залучати його до своїх цінностей – до своїх ідеалів, прагнень, моральних принципів, політичних переконань, естетичних переживань...» [2, С. 89].

Окреслена мета визначає коло конкретних завдань викладання: оволодіння достатнім рівнем знань про мистецтво, щоб у школярів склалося стійке адекватне уявлення про художнє «обличчя» різних епох, народів, культурних регіонів; організація сприймання учнями художніх творів, у процесі якого відбувається збагачення духовними цінностями, які акумулює мистецтво (уявленнями про добро і зло, життя і смерть, сенс існування людини, красу, любов, щастя і горе, ставлення до навколишнього світу); спрямування педагогічного керівництва на розвиток здатності до індивідуального, особистісно-ціннісного сприймання образного світу художніх творів, до дивергентного мислення як такого, що розширює можливості інтелекту і, в результаті, - формування власного духовно-інтелектуального світу учня, становлення його неповторної особистості; розвиток у школярів здатності до встановлення взаємозв'язків між різними творами мистецтва, вміння визначати в них риси загальні та своєрідні, знаходити «точки дотику» між творами минулих епох і сьогоденням; розвиток індивідуальних творчих здібностей учнів, спонукання їх до самостійної естетичної діяльності, яка може реалізовуватись у багатьох напрямках.

У результаті, школярі мають досягнути безмежну різноманітність мистецтва і прийняти її як позитивне явище, що надає кожній людині можливість вільного пошуку, розвитку та реалізації власних естетичних смаків і вподобань.

Список використаних джерел

1. Левчук Л.Т., Панченко В.І., Оніщенко О.І., Кучерюк Д.Ю. Естетика: Підручник / За заг. ред. Л.Т. Левчук. – 3-тє вид., допов. і переробл. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 520 с.
2. Каган М.С. Мир общения: Проблема межсубъектных отношений/ М. С. Каган. - М.: Политиздат, 1988. – 319 с.
3. Бех І.Д. Акценти мистецької творчості та виховання особистості / Іван Дмитрович Бех // Естетика і етика педагогічної дії. – 2012. – Вип.3. – С.38-43.